

Patenträtt: Så behöver den utvecklas

Det patenträttsliga skyddet är intimt förknippat med innovation, vare sig det gäller nya läkemedel, självkörande fordon eller nya typer av telekomlösningar. Tack vare patentsystemet vågar företag och andra investera i forskning och utveckling.

Rättighetens betydelse

Historiskt har patenträtten haft mycket stor betydelse. Det finns en uppsjö av exempel på företag som lyckats tack vare patent på uppfinningar. Det är dock ett misstag att tro att patenträttens betydelse är något som är passerat. Patenträttens betydelse, inte minst internationellt har snarare ökat än minskat.

Patenträtten innebär en möjlighet till ensamrätt för den som gjort en uppfinning, det vill säga en ny teknisk lösning. Bakom uppfinningar ligger stora investeringar. Genom åren finns många exempel på innovationer som krävt årtal av forskning av stora forskningsteam. Patenträtten ger en möjlighet för att hämta hem gjorda investeringar.

Den som vill ha en patenträttighet måste lämna in en patentansökan. När det görs måste en mängd information om uppfinningen lämnas. Informationen måste vara så tydlig att andra kan förstå vad uppfinningen går ut på.

Världens samlade patentdatabaser innehåller en mängd information som kan vara mycket användbar. Många länder och regioner har gjort patentdatabaser gratis tillgängliga över nätet. Det gör att en viktig del av patenträttens betydelse är kopplad till dess informationsspridande funktion. Patentinformation kan användas som grund för ny innovation. Den kan också användas för att göra olika typer av analyser över hur utvecklingen ser ut på ett visst teknikområde, vilket i en del länder används för att exempelvis göra särskilda forskningsansatser.

Rättighetens reglering och konstruktion

Patenträtten är väldigt internationell till sin karaktär. I botten för patenträttens reglering finns Pariskonventionen från 1883. Numera har 181 länder i världen anslutit sig till den konventionen. Skrivningar om patenträtt finns också i olika handelsavtal.

För europeisk del är det European Patent Convention (EPC) som sätter mycket av ramarna för patenträtten. Den konventionen gör det också möjligt att via Europeiska Patentorganisationen (EPO) lämna in patentansökningar som kan omfatta upp till 39 olika länder. Internationellt finns också ett patentsamarbete, Patent Cooperation Treaty (PCT). Tack vare det samarbetet kan patentansökningar till fler länder lämnas in till en

patentmyndighet som är så kallad PCT-myndighet, såsom svenska Patent- och registreringsverket. Trots att det är så mycket som är reglerat internationellt finns det skillnader mellan olika länder, inte minst när det gäller om digitala innovationer kan få patentskydd eller inte.

Det enda sättet att få en patenträttighet är att lämna in en patentansökan i enlighet med de regler som gäller för det land eller den region där man vill ha patentet. När patentet registreras finns rättigheten bara i de länder som registreringen gjorts för. Har man bara sökt patent i Sverige finns rättigheten bara här. I alla andra länder får uppfinningen användas fritt.

För företag i ett handelsberoende land som Sverige kan det vara bra med patent i flera länder. Då är det viktigt att tänka på att för varje nytt land tillkommer kostnader i form av bland annat årsavgifter och översättningskostnader.

Problemen

Det faktum att patenträtten inte är fullt ut harmoniserad leder till att innovationer som kan få patentskydd i vissa länder inte kan få det i andra. Inte minst finns skillnader när det gäller datorimplementerade uppfinningar och andra digitala innovationer. Det finns också skillnader mellan olika delar av världen kring själva formalian för när patentansökningar görs. Skillnaderna är något som kan utnyttjas av den som verkligen kan systemet, men kan också medföra problem.

Ett problem, främst för mindre företag, är att patentkostnaderna kan bli höga. Detta gäller särskilt om patent söks i flera länder, vilket gör att inte minst översättningskostnaderna kan bli väldigt höga. Eftersom patent måste sökas tidigt måste vissa kostnader tas innan uppfinningen har börjat generera intäkter.

Som lyftes ovan kan det finnas stora fördelar med att aktivt använda den patentinformation som finns i olika patentdatabaser. Ett problem idag är att alltför få använder denna patentinformation, inte minst kan stora forskningsprojekt initieras utan att patentinformation har undersökts innan.

Förslag på lösningar

EU består av 27 olika länder och för ett företag som vill ha patent i hela EU blir kostnaderna betydande. Möjligheten till enhetligt patent i flera EU-länder som trädde ikraft häromåret har blivit en succé. Till dags dato är dock bara 18 länder del av samarbetet. Sverige behöver fortsätta driva på för att fler EU-länder ska ansluta.

Det är av stor vikt att patenträtten fortsätter harmoniseras internationellt. Sverige måste fortsätta arbeta med och driva harmoniseringsarbetet, inte minst för att minska klyftorna mellan europeisk, amerikansk samt japansk patenträtt.

För den som ska lämna in en patentansökan är det en hel del formalia som måste skötas på rätt sätt. Det finns därför behov av att även harmonisera dessa processer och administrativa system.

Sverige fick en ny patentlag 2025, vilket var välkommet. Det finns dock fortfarande en del som behöver ses över, inte minst åtalsreglerna.